

Durmuş Hocaoğlu

Dersimiz Milliyetçilik: XII

Pozitif Milliyetçilik: 11

Yeniçağ, “Analiz”., 30 Mart 2007, Cuma., s.13
“Analiz” Sıra No: 508; 2007-023; Mart-12

YENİÇAĞ

Tom Bottomore’un, *milliyetçiliğin çekiciliğini azaltabilecek veya ulus-devlet yerine yeni ve inandırıcı bir siyasal ideal koyabilecek herhangi bir önemli toplumsal hareketin mevcut bulunmadığını ve milliyetçilikle olan yarışta, hiçbir sosyalizm biçiminin henüz egemen konuma gelmiş olmadığını, çabalarını dünya ölçeğinde milliyetçiliğe karşı yöneltmiş başka bir toplumsal hareketin de ortalıkta gözükmediği* şeklindeki tesbîatine, ehemmiyetine binâen, vurgu ile dikkat çekmekte fayda müşâhade ediyorum. Filhakîka, en azından bilhassa iki asrı mütecâviz darihî tecrübe dahi göstermiştir ki, milliyetçiliğin sağlamış olduğu - Haldûn’un “asabiye” tâbir ettiği - içtimâî dayanışma gücünü O’nun âyârında sağlayabilen, binâenaleyh, O’nun yerine ikame olunabilecek bir muâdili henüz görünmüyor: Nasıl ki Marksizm’in “proleter kardeşliği” ideası milliyetçiliğe boyun eğdi ve Marksist devrimler önce gizli ve utangaç ve sonra da alenî olarak birer birer kendi milliyetçilikleri tarafından “dönüştürüldüler” ise, İslâm da dâhil bütün ekümenik ve “milletlerüstü” - bu kavramı bilâhare kısaca ele alacağız, nasip olursa - dinlerin hiçbirisinin “din kardeşliği” de O’nun yerini alıp O’nun yerine ikame olamadı ve henüz olabilecek gibi de görünmüyor.

Bunun yanında, hiç dikkat edilmeden ıskalanan çok ehemmiyetli bir husus da, milliyetçilik karşıtlıklarının büyükçe bir kesrinin bizzat kendilerinin dahi milliyetçiliği ancak O’nun benzeri bir başka - veya bir başka tür - milliyetçilik ile “aşmaya” çalışmaktan başka bir yol bulamamış olmalarıdır. Burada “aşmak” terimini bilkast kullandığıma dikkat çekerek “milliyetçiliği, ortadan kaldırılabilir bir “şey” olarak görmediğim” neticesine vardığımı belirtmek istemekteyim: Milliyetçilik “ortadan kaldırılabilir” birşey” değil, ancak “aşılabilir” birşeydir ve bu da - çağımız şartları muvâcehesinde, ancak ve yalnız, bir başka - veya bir başka tür - milliyetçilik ile mümkündür; velev ki bunun adına milliyetçilik densin, veya denmesin - ki “tür” terimini de yine bu maksatla kullanmaktayım.

Olguların da tıpkı nesnelere gibi ‘isimleri’ ile ‘cisimleri’ arasında bir zarûî bağ yoktur - bu iddia İlk Çağ filozoflarının dil felsefesinde “Physeism” adını verdikleri ve boşa çıkan bir tezdur; mühim olan varlığın kendisidir, isim bir çağırılma, bir etiket, bir tebliğ, bir manifestodur. Nasıl ki - sözgelimi - “medeniyet” diye bir kelime yokken de “medeniyet” var idiyse “milliyetçilik” için dahi öyle olmuştur ve muhtemelen, insan tabiatı değiş(tiril)mediği takdirde, öyle de kalacaktır ve bir milliyetçiliğin ancak - adı olsun ya da olmasın - bir başka (tür) milliyetçilik ile aşılabilmesinin en esaslı sebebi de bu olsa

gerektir; tıpkı, “din” vâkıasının yok edilememesinden dolayı, bir dinin, ancak bir başka din veya dinleştirilen bir başka şey ile aşılabılır olması gibi.

Nitekim, her gün yatıp-kalkıp konuştuğumuz – ama yalnızca aynı şeyleri ve aynı seviyede konuştuğumuz - Avrupa Birliği'nin, önündeki en büyük mâni'lerin başında gelen, üye devletlerin milliyetçiliklerini “bir başka tür milliyetçilik” ile aşmağa çalışması buna en sağlam kanıtlardan birisidir.

Şöyle ki: Avrupa Birliği, öyle muayyen bir müddet devam edip sonra dağılabilecek bir konjonktürel teşekkül değil, öyle elli-altmış sene ömür biçilen bir gelip-geçici ortaklık değil, daha açıkçası, “pazara kadar” değil “mezara kadar” tasarlanmış büyük bir projedir ve bunu te'mîn etmek için de üyelerinin kimliklerini büyük bir pota içinde eritmeye mecburdur; yâni milletlerarası olmadığı gibi milletlerüstü dahi değildir; yeni bir millet yaratma projesidir ve bu ise bir yeni milliyetçilik demektir, adı ne olursa olsun: Tıpkı Churchill'in “Bir Tür Avrupa Birleşik Devletleri binâ etmeliyiz, adı ne olursa olsun” demesi gibi. Bunu başarırsa ne âlâ; değilse, sonu belki de başından daha beter bir hüsrân olacaktır.

Lâkin bu ne demek?

Pazar'a biraz Gasset konuşalım isterseniz; bakalım ne diyor.

Sir Winston Churchill

[30 Kasım 1874, Oxfordshire – 24 Ocak 1965]

“Bir tür “Avrupa Birleşik Devletleri” binâ etmeliyiz; resmî adı ne olursa olsun”

17 Eylül 1946, Zürih Üniversitesi Açılış Konuşması

